BÀI GIẢNG: CÂN BẰNG HÓA HỌC (TIẾT 1)

CHUYÊN ĐỀ: CÂN BẰNG HÓA HỌC

MÔN: HÓA HỌC 11

GIÁO VIÊN: PHẠM THANH TÙNG

MỤC TIÊU

- ✓ *Trình bày được khái niệm phản ứng thuận nghịch và trạng thái cân bằng của phản ứng thuận nghịch.*
- ✓ *Viết được biểu thức hằng số cân bằng của phản ứng thuận nghịch.*

I. PHẢN ỨNG MỘT CHIỀU VÀ PHẢN ỨNG THUẬN NGHỊCH

Phản ứng một chiều

$NaOH + HCl \longrightarrow NaCl + H_2O$

$\Longrightarrow$ *Là phản ứng hóa học xảy ra theo một chiều nhất định (tại điều kiện xác định).*

Phản ứng thuận nghịch

$Cl_2 + H_2O \rightleftarrows HCl + HClO$

$\Longrightarrow$ *Là phản ứng hóa học xảy ra theo cả hai chiều ngược nhau trong cùng một điều kiện.*

VD: Quá trình hình thành thạch nhũ trong hang động:

$CO_2 + H_2O + CaCO_3 \rightleftarrows Ca(HCO_3)_2$

Câu hỏi 1: Nhận xét nào sau đây ***không*** đúng?

A. Trong phản ứng một chiều, chất sản phẩm không phản ứng được với nhau tạo thành chất ban đầu.

B. Trong phản ứng thuận nghịch, các chất sản phẩm có thể phản ứng với nhau tạo thành chất đầu.

C. Phản ứng một chiều là phản ứng luôn xảy ra không hoàn toàn.

D. Phản ứng thuận nghịch là phản ứng xảy ra theo hai chiều trái ngược nhau trong cùng điều kiện.

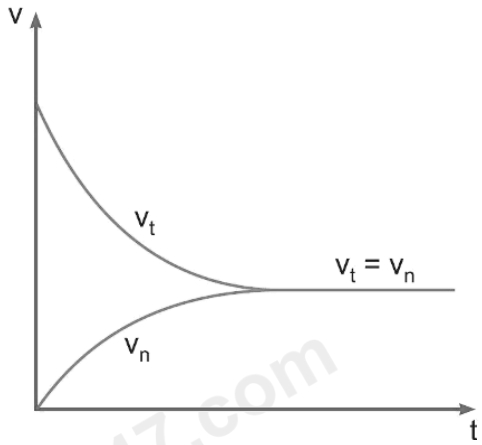
Chọn C.

II. CÂN BẰNG HÓA HỌC

1 Trạng thái cân bằng

Xét phản ứng thuận nghịch: $H_2\ (g) + I_2\ (g) \rightleftarrows HI\ (g)$

t (giây)	t_1	t_2	t_3	t_4	…	t_n
n_{H2}	1,0	0,6	0,4	0,2	…	0,2
n_{I2}	1,0	0,6	0,4	0,2	…	0,2
n_{HI}	0	0,8	1,2	1,6	…	1,6

$\Rightarrow$ *Trạng thái cân bằng của phản ứng là thời điểm tốc độ phản ứng thuận bằng tốc độ phản ứng nghịch.*

Câu hỏi 2: Cho các nhận xét sau:

(a) Ở trạng thái cân bằng, tốc độ phản ứng thuận bằng tốc độ phản ứng nghịch.

(b) Ở trạng thái cân bằng, các chất không phản ứng với nhau.

(c) Ở trạng thái cân bằng, nồng độ các chất sản phẩm luôn lớn hơn nồng độ các chất đầu.

(d) Ở trạng thái cân bằng, nồng độ các chất không đổi.

Nhận định nào là đúng, nhận định nào là sai?

Cách giải:

(a) đúng

(b) sai, ở trạng thái cân bằng các chất vẫn phản ứng liên tục với nhau.

(c) sai

(d) đúng

2 Hằng số cân bằng

Xét phản ứng: H_2 (g) + I_2 (g) $\rightleftharpoons$ 2HI (g)

$$K_C = \frac{[HI]^2}{[I_2].[H_2]}$$

Xét phản ứng: aA + bB $\rightleftharpoons$ cC + dD

$$K_C = \frac{[C]^c.[D]^d}{[A]^a.[B]^b}$$

Câu hỏi 3: Viết biểu thức hằng số cân bằng cho các phản ứng sau:

a) Phản ứng tổng hợp ammonia: N_2 (g) + 3H_2 (g) $\rightleftharpoons$ 2NH_3 (g)

b) Phản ứng nung đá vôi $CaCO_3$ (s) $\rightleftharpoons$ CaO (s) + CO_2 (g)

Cách giải:

a) $K_C = \frac{[NH_3]^2}{[N_2].[H_2]^3}$

b) $K_C = \frac{[CO_2]^1}{1}$

Câu hỏi 4: Trong quá trình tổng hợp ammonia, nồng độ các chất ở trạng thái cân bằng là: $[N_2] = 0,45$ (M); $[H_2] = 0,14$ (M); $[NH_3] = 0,62$ M. Tính hằng số cân bằng K_C của phản ứng trên.

Cách giải:

$$K_C = \frac{[NH_3]^2}{[N_2].[H_2]^3} = \frac{0,62^2}{0,45.0,14^3} = 311,3$$

Câu hỏi 5: Cho phản ứng hóa học: $H_{2\,(g)} + I_{2\,(g)} \rightleftharpoons 2HI_{(g)}$

Ở 430°C, hằng số $K_C = 51,52$. Biết nồng độ ban đầu của H_2 và I_2 lần lượt là 1,0 (M) và 3,0 (M). Tính nồng độ các chất tại thời điểm cân bằng.

Cách giải:

$H_2\,(g) + I_2\,(g) \rightleftarrows 2.HI\,(g)$

T: 1 3

P: x $\longrightarrow$ x $\longrightarrow$ 2x

S: 1 – x 3 – x 2x

$$K_C = \frac{[HI]^2}{[I_2].[H_2]} = \frac{(2x)^2}{(1-x).(3-x)} = 51,52 \Longrightarrow x = 3,37 \text{ (loại) hoặc } x = 0,96 \text{ (nhận)}$$

Loại nghiệm x = 3,37 do x > 1 tức lượng chất sau phản ứng $[H_2] < 0 \Longrightarrow$ Vô lí